

**ПРЕДЛОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА ЗАШТИЋЕНИМ
СТАБЛИМА НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА ЗА
ПЕРИОД 2021.-2030. ГОДИНЕ**

САДРЖАЈ

УВОД	2
1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА	
Приказ главних природних и створених вредности СП „Копривић у центру Новог Сада“	5
Приказ главних природних и створених вредности СП „Амерички платан на Сајлову“	7
Приказ главних природних и створених вредности СП „Амерички платан у Футогу“	8
Приказ главних природних и створених вредности СП „Платан у дворишту Основне школе „Милош Црњански“	9
Приказ главних природних и створених вредности СП „Дуд на Ченејском салашу“	10
Приказ главних природних и створених вредности СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“	11
Приказ главних природних и створених вредности СП Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“	12
Приказ главних природних и створених вредности СП „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду	13
Приказ главних природних и створених вредности СП „Стабло копривића у улици Мирослава Антића у Новом Саду“	14
Приказ главних природних и створених вредности СП „Стабло тисе у улици Мирослава Антића у Новом Саду“	15
2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА НОВОГ САДА	16
3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА	19
4. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА	22
5. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА – СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА И АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ	28
6. ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ	
6.1. Приоритетни циљеви, мере и активности на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности	33
6.2. Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора	35
6.3. Циљеви, мере и активности на промоцији вредности заштићеног подручја	36
7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	38
8. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА ПОДРУЧЈУ СП „ДУНАВСКИ ПАРК“	40
9. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ДРУГЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА	42
10. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ АКТИВНОСТИ	45

Увод

На територији Новог Сада се налази десет стабала која су одлукама Скупштине Града Новог Сада у претходном периоду стављена под заштиту државе.

- СП, „Копривић у центру Новог Сада“ - споменик природе I категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- СП, „Амерички платан на Сајлову“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- СП, „Јаворолисни платан у Новом Саду“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- СП, „Дуд на Ченејском салашу“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- СП, „Амерички платан у Футогу“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- СП, „Платан у дворишту Основне школе Милош Црњански“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 20/2002)
- СП, „Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 59/2019)
- СП, „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 59/2019)
- СП, „Стабло копривића у улици Мирослава Антића у Новом Саду“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 59/2019)
- СП, „Стабло тисе у улици Мирослава Антића у Новом Саду“ - споменик природе III категорије („Службени лист Града Новог Сада“ број 59/2019)

Одлукама о заштити је за управљача ових споменика природе одређено Јавно комунално предузеће „Градско зеленило“, Нови Сад.

Сходно члану 52. Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“ број 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр., 14/2016 и 95/2018 – др.закон) управљач има обавезу доношења Плана управљања заштићеним подручјем за период од 10 година.

Садржај плана управљања дефинисан је у члану 53. Закона о заштити природе.

Према Закону о заштити природе План управљања заштићеним подручјем је документ којим субјекат. задужен за управљање заштићеним подручјем планира мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја, смернице и приоритете за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва.

Сагласност на План управљања даје орган надлежан за послове заштите животне средине јединице локалне самоуправе, по претходно прибављеном мишљењу Покрајинског завода за заштиту природе.

План управљања заштићеним стаблима на територији Новог Сада за период 2021.-2030.године урађен је у складу са:

- Законом о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“ број 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр., 14/2016 и 95/2018 – др.закон)
- Одлукама о заштити ових стабала („Службени гласник Града Новог Сада“, бр 2/95, 20/2002, 59/2019)

За израду плана управљања као стручна основа коришћени су услови заштите природе за израду Плана управљања заштићеним стаблима на територији града Новог Сада (број 03- 685/2 од 02.04.2020. године, Покрајински завод за заштиту природе).

При изради плана управљања заштићеним стаблима на територији Новог Сада узете су у обзир планске активности (2021.-2030. година) јавних градских предузећа, потребе и планови корисника простора и грађана Новог Сада, који су доставили информације:

- ЈП „Урбанизам“ Нови Сад (број 1068/20 од 18.06.2020.)
- ЈКП „Чистоћа“ Нови Сад (број 7502/1 од 05.06.2020.)
- Електропривреда Србије, огранак Електродистрибуција Нови Сад (број 86.1.1.0.-Д- 07.02.-150441-20 од 18.06.2020.)
- Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада (број 113/3-2020 од 02.07.2020.)
- Војска Србије, ВП 2827 Нови Сад, Касарна „Др Арчибалд Рајс“ (број 3133-4 од 22.06.2020.)
- Пољопривредна школа са домом ученика, Футог (број 08-881-195 од 09.06.2020.)
- Галерија ликовне уметности поклон збирка Рајка Мамузића (број 348 од 15.06.2020.)

1.

**ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ
ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА
ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА**

1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА

Споменик природе је мања, неизмењена или делимично измењена природна просторна целина, објекат или појава, физички јасно изражен, препознатљив и/или јединствен, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидрографских, ботаничких и/или других обележја, као и људским радом формирана ботаничка вредност од научног, естетског, културног или образовног значаја.

1.1. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Копривић у центру Новог Сада“

Решењем о заштити („Службени лист Града Новог Сада број 2/95) „Копривић у центру Новог Сада“ стављен је под заштиту као споменик природе I категорије . Овим је престало да важи прво решење о заштити овог стабла, донето 1978. године (Решење Скупштине општине Нови Сад број 01-61/16 од 29.06.1978.).

Споменик природе налази се на подручју Града Новог Сада, КО Нови Сад II, катастарска парцела 7732, угао улице Модене и Илије Огњановића. Споменик природе налази се у друштвеној својини.

Површина споменика природе је пројекција крошње и износи 3.80 ари, док заштитну зону чини спољна ивица прстена ширине 7 м око припадајућег простора (6.37 ари). Укупно заштићена површина износи 10.17 ари.

Копривић (*Celtis australis L.*) у центру града, који је део некадашњег дрвореда који се пружао улицом Илије Огњановића. Према својим дендролошким и естетским карактеристикама се сматра посебним примерком своје врсте.

Круну формирају девет основних грана, које се од дебла подижу у правилном распореду чинећи са бочним гранама и гранчицама савршено кугласт облик круне са благо уздигнутим врхом. Такав распоред грана и гранчица чини у унутрашњости круне правилну форму, тако да круна и без лишћа, у току зиме има изванредан естетски изглед.

СП „Копривић у центру Новог Сада“

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2019.године) су:

Висина стабла:	16,5 m
Висина дебла до прве гране	2,30 m
Обим дебла на 1,3 м	5,20 m
Пречник круне	16,0 m

Старост стабла се процењује на око 130 година.

1.2. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Амерички платан на Сајлову“

Решењем о заштити („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95) „Амерички платан на Сајлову“ стављен је под заштиту као споменик природе III категорије. Овим је престало да важи прво решење о заштити „Америчког платана на Сајлову“ донето 1979 године (Решење Скупштине општине Нови Сад, број 01-61/65-78 од 22.06.1979.).

Споменик природе налази се на подручју Града Новог Сада, КО Нови Сад I, катастарска парцела 3380, у дворишту летњиковца Епархије Бачке, у својини Српске православне цркве, Нови Сад.

Површина споменика природе је пројекција крошње и износи 9.04 ари, док је установљена заштитна зона површине 13.85 ари. Укупно заштићена површина износи 22.89 ари.

Овај споменик природе представља врло редак примерак ове врсте (*Platanus occidentalis* L.) на територији Града Новог Сада. Доброг је здравственог стања, изузетних димензија, старости и хабитуса.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе(2020.године) су:

Висина стабла:	28,0 м
Висина дебла до прве гране	2,80 м
Обим дебла на 1,3 м	4,85 м
Пречник круне	33,7 м

СП „Амерички платан на Сајлову“

1.3. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Амерички платан у Футогу“

Решењем о заштити („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95) „Амерички платан у Футогу“ стављен је под заштиту као споменик природе III категорије. Овим је престало да важи прво решење о заштити „Америчког платана у Футогу“ донето 1974. године (Скупштина општине Нови Сад, број 03-06/34-74 од 07. маја 1974.).

Споменик природе налази се на подручју Општине Нови Сад, КО Футог, катастарска парцела бр. 1954, у дворишту Пољопривредне школе, у државној својини.

Површина споменика природе је пројекција крошње и износи 7.07 ари, док је установљена заштитна зона површине 12.56 ари. Укупно заштићена површина налази се на парцели бр. 1954 и износи 19.63 ари.

Овај споменик природе представља врло редак примерак ове врсте (*Platanus occidentalis* L.) на територији Града Новог Сада. Необично је лепог пораста и хабитуса, а старост се процењује на преко 140 година.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе су (2020. године):

Висина стабла:	28,0 м
Висина дебла до прве гране	6,00 м
Обим дебла на 1,3 м	4,20 м
Пречник круне	23,7 м

СП „Амерички платан у Футогу“

1.4. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Платан у дворишту Основне школе Милош Црњански“

Решењем о заштити („Службени лист Града Новог Сада“ број 20/2002) „Платан у дворишту Основне школе Милош Црњански“ стављен је под заштиту као споменик природе III категорије.

Споменик природе налази се на подручју Града Нови Сад, на парцели бр. 8340/6 К.О.Нови Сад I, која је у државној својини, а носилац права коришћења земљишта је Град Нови Сад.

Површина споменика природе је пројекција крошње платана на земљу пречника 23 м, а укупна заштићена површина око споменика природе је 415,26 м.

Носилац права коришћења на овом споменику је Основна школа „Милош Црњански“ у Новом Саду.

Површина споменика природе је пројекција крошње платана на земљу и износи 314 м².

Овај споменик природе (*Platanus acerifolia* Wild) се издваја по својој лепоти и импозантности. Доминира простором у којем се налази, а по својим биолошким и историјским карактеристикама заслужује да се стави под заштиту.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2020 године) су:

Висина стабла:	17,0 м
Висина дебла до прве гране	2,70 м
Обим дебла на 1,3 м	3,52 м
Пречник круне	24,0 м

Старост стабла се процењује на око 100 година.

СП „Платан у дворишту Основне школе Милош Црњански

1.5. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Дуд на Ченејском салашу“

Решењем о заштити („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95) „Дуд на Ченејском салашу“ стављен је под заштиту као споменик природе III категорије. Овим је престало да важи прво Решење о заштити овог споменика природе донето 1985. године (СО Славија у Новом Саду ,број 01-020/296-85 од 28. 05.1985.).

Споменик природе налази се на подручју Општине Нови Сад, КО Ченеј, катастарска парцела 2037, у дворишту Ченејског салаша број 252, у приватној својини.

Површина споменика природе је пројекција крошње и износи 2.27 ари, док границу заштитне зоне чини спољна ивица прстена ширине 7 м око припадајућег простора (5.27 ари). Укупно заштићена површина износи 7.54 ари.

Овај споменик природе је један од најстаријих живих представника своје врсте (*Morus alba L.*) и најстарије стабло дуда територији Града Новог Сада. Некад чести дудови временом су посечени, углавном у борби против дудовца. Овај стари примерак заслужује посебну пажњу као генетска база ове некад типичне врсте за Војводину.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2017.године) су:

Висина стабла:	16,0 м
Висина дебла до прве гране	2,30 м
Обим дебла на 1.3 м	5,00 м
Пречник круне	17,4 м

Старост стабла се процењује на преко 210 година.

СП „Дуд на Ченејском салашу“

1.6. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Јаворолисни платан у Новом Саду“

Решењем о заштити („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95) „Јаворолисни платан у Новом Саду“ стављен је под заштиту као споменик природе III категорије. Овим је престало да важи прво Решење о заштити овог споменика природе донето 1978. године (СО Нови Сад ,број 01-61/21 од 29.06.1978.).

Споменик природе налази се на подручју Града Новог Сада, КО Нови Сад, катастарска парцела 7741, у државној својини, у кругу касарне „Др Арчибалд Рајс“.

Површина споменика природе је пројекција крошње и износи 8,31 ари, док заштитну зону чини спољна ивица прстена ширине 5 м око припадајућег простора (6.04 ари). Укупна заштићена површина износи 14,85 ари.

Овај споменик природе (*Platanus acerifolia Wild*) је изузетно витално и здраво стабло, које обилно плодоноси. Има лепо формирану кугласту круну коју изграђују огранци седам главних грана.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2017.године) су:

Висина стабла:	25,0 м
Висина дебла до прве гране	3,00 м
Обим дебла на 1,3 м	4,30 м
Пречник круне	27,2 м

Старост стабла се процењује на око 140 година.

СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“

1.7. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“

Одлуком Скупштине града („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019.) стабло храста лужњака са припадајућим простором на Петроварадинској тврђави проглашено је за споменик природе под називом „Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ и категорисан је као заштићено подручје III категорије.

Споменик природе налази се на подручју Града Нови Сад, испред зграде Академије уметности на Петроварадинској тврђави, на делу катастарске парцеле бр. 1133/1 КО Петроварадин, која је у јавној својини Града Новог Сада.

Површина споменика природе је пројекција крошње храста на земљу и износи 314 m².

Темељна вредност Споменика природе је стабло храста лужњака (*Quercus robur L.*) које одликује аутентичност, аутохтоност, пејзажна атрактивност, старост, импозантне димензије и очуваност.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2020.године) су:

Висина стабла:	26,0 m
Висина дебла до прве гране	3,00 m
Обим дебла на 1,3 м	503 cm
Пречник крошње	28 m

Старост стабла се процењује на преко 100 година

СП „Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“

1.8. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“

Одлуком Скупштине града („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019.) стабло гинка са припадајућим простором код хотела „Парк“ проглашено је за споменик природе под називом „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“ и категорисан је као заштићено подручје III категорије.

Споменик природе налази се код хотела „Парк“ у Новом Саду, на делу катастарске парцеле бр. 7530/1 КО Нови Сад I, која је у јавној својини Града Новог Сада.

Површина споменика природе је пројекција крошње гинка на подлози и износи 211,13 m².

Темељна вредност Споменика природе је стабло гинка (*Ginkgo biloba* L.) које одликује аутентичност, репрезентативност, јединственост, пејзажна атрактивност, старост и очуваност. Стабло гинка је мушки примерак, добре виталности и једно је од очуванијих примерака ове врсте на територији Новог Сада.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2020.године) су:

Висина стабла:	14,0 m
Висина дебла до прве гране	2,40 m
Обим дебла (прсни пречник)	329 cm
Пречник крошње	17,5 m

Старост стабла се процењује на око 100 година

СП „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“

1.9. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“

Одлуком Скупштине града („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019.) стабло копривића са припадајућим простором у улици Мирослава Антића проглашено је за споменик природе под називом „Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ и категорисан је као заштићено подручје III категорије.

Споменик природе налази се у Улици Мирослава Антића у Новом Саду, на делу катастарске парцеле бр. 577/1 КО Нови Сад II, која је у јавној својини Града Новог Сада.

Површина споменика природе је пројекција крошње копривића на подлози и износи 380 m².

Темељна вредност Споменика природе је стабло копривића (*Celtis australis* L.) које одликује аутентичност, репрезентативност, јединственост, пејзажна атрактивност, старост и очуваност.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2019.године) су:

Висина стабла:	21,0 m
Висина дебла до прве гране	2,5 m
Обим дебла (прсни пречник)	350 cm
Ширина крошње	22 m

Старост стабла се процењује на 80 до 90 година.

СП „Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“

1.10. Приказ главних природних и створених вредности Споменика природе „Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“

Одлуком Скупштине града („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019.) стабло тисе са припадајућим простором у улици Мирослава Антића проглашено је за споменик природе под називом „Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ и категорисан је као заштићено подручје III категорије.

Споменик природе налази се у Улици Мирослава Антића у Новом Саду, на делу катастарске парцеле бр. 579 КО Нови Сад II, која је у јавној својини Града Новог Сада.

Површина споменика природе је пројекција крошње на подлози и износи 75,4 m².

Темељна вредност Споменика природе је стабло тисе (*Taxus baccata* L.) које одликује аутентичност, репрезентативност, јединственост, пејзажна атрактивност, старост и очуваност.

Дендрометријске карактеристике овог споменика природе (2019.године) су:

Висина стабла:	12 m
Висина дебла до прве гране	80 cm
Обим дебла (прсни пречник)	82/90/106 cm
Ширина крошње	9,80 m

Старост стабла се процењује на 100 година.

СП „Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“

2.

**ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА
ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА**

2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА

Присуство зеленила у градским и урбаним зонама је неопходно и његов значај је вишеструк. Виталност биљака је у директној корелацији са условима животне средине, а квалитет услова животне средине је у директној вези са последицама и смером антропогених утицаја.

Загађивање животне средине представља емисију и уношење загађујућих материја или енергије која је изазвана људском делатношћу и променама природних процеса које изазива, а које могу имати штетне последице на квалитет животне средине и здравље.

Анализирајући локацију СП „Дуд на Ченејском салашу“ и СП „Амерички платан на Сајлову“, који су удаљени од градске вреве и густог саобраћаја, може се оценити да су услови животне средине ових стабала веома повољни јер у њиховој близини нема непосредних загађивача. У дужем временском интервалу управљања и заштите нису примећени ни забележени значајнији антропогени утицаји, и поред близине насеља и локалног пута.

СП „Платан у дворишту ОШ“Милош Црњански““ и СП „Амерички платан у Футогу“ се налазе у двориштима школа, а СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“ се налази у дворишту касарне. Тиме су ова стабла делимично заштићена од утицаја непосредних загађивача.

Обзиром да се СП „Копривић у центру Новог Сада“ налази у самом градском језгру, у непосредној близини веома фреквентних саобраћајница и паркинга као непосредних загађивача, може се оценити да овај споменик природе има најнеповољније услове животне средине од свих заштићених стабала. У зони корена стабла налази се водоводне (канализационе) цеви и пролази крак топловода, чијем положају се корен временом прилагодио. У два наврата су вршене анализе земљишта у зони кореновог система копривића (2000. и 2006. године), које су указале на проблеме у структури земљишта и на слабу доступност хранива из земљишта.

Према квалитету ваздуха и погодним климатским и педолошким условима простор на ком се налази СП„Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ окарактерисан је као погодна животна средина (Предлог за стављање под заштиту СП„Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ 2012., Покрајински завод за заштиту природе).

СП„Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ налази се на средњој тераси Петроварадинске тврђаве у близини Академије уметности и капије Хонверк. Иако у близини нема фреквентних саобраћајница, због високе посећености локације постоји могућност недозвољеног паркирања возила испод крошње на заштићеној површини. Ово може неповољно утицати на квалитет и сабијеност земљишта у зони корена заштићеног стабла.

СП„Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“ налази се на репрезентативној зеленој површини испред главног улаза у хотел „Парк“. Стабло се налази у обухвату заштитне зоне Споменика природе „Футошки парк“ у Новом Саду.

Простор на коме се налази СП„Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“ окарактерисан је као погодна животна средина у односу на квалитет ваздуха.

(Предлог за стављање под заштиту СП „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“, 2013., Покрајински завод за заштиту природе).

СП, „Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ налази се са леве стране од улаза у Галерију ликовне уметности Поклон збирка Рајка Мамузића, као шесто стабло у низу стабала копривића који су посађени у линијском распореду на међусобном растојању од око 3,5 m. Физички је оградом одвојен од пролазника и моторног саобраћаја. Околна вегетација, коју чине стабла копривића сличних димензија као и заштићено стабло, формира заједно са заштићеним стаблом погодну микроклиматску целину.

СП, „Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ је мушки примерак врло лепог хабитуса. Налази се у дворишту виле на адреси ул. Мике Антића 4, у ужем центру града. Оградом је физички одвојен од пролазника и моторног саобраћаја. Посебан естетски и декоративан елемент представља крошња која иако стишњена између куће и чуварске кућице и ограде са друге стране има правилан облик. Поменута чуварска кућица – киоск налази се на површини споменика природе, и њен положај има негативан ефекат на збијеност земљишта и на могућност снабдевање корена водом.

Квалитет животне средине на простору заштићених подручја зависиће од поштовања прописаних режима заштите и коришћења и одрживог развоја природних и створених вредности.

3.

**ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ
ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА ЗАШТИЋЕНИХ
СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ
САДА**

3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА - СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ САДА

Угроженост стабала огледа се у утицају различитих фактора, од којих заједничке **главне угрожавајуће факторе** представљају:

- механичка оштећења стабала изазвана људским фактором;
- неадекватно и неправовремено спровођење мера неге и заштите;
- болести и штеточине;
- смањење зелене површине око стабала;
- постављање инфраструктурних објеката у околини стабала;
- непланско грађевинско уређење;
- непланско хортикултурно уређење;
- загађење од саобраћаја;
- утицај временских непогода на виталност стабала.

Локације стабала значајно утичу на постојање и интензитет активности, делатности и процеса који представљају факторе угрожавања заштићеног добра.

За стабла СП „Платан у дворишту ОШ“Милош Црњански“, СП „Амерички платан у Футогу“, СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“, СП„Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“, СП„Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ може се закључити да нема изражених активности, делатности и процеса који би представљали фактор угрожавања истих. Активности и делатности које би делимично угрозиле стабла могу се свести на антропогени утицај, немарни однос према стаблу, намерно уништавање истог, намерно ложење ватре у непосредној близини стабала и неконтролисано одбацивање смећа и отпада у близини стабла и др.

За СП „Дуд на Ченејском салашу“ и СП „Амерички платан на Сајлову“ се може закључити да је додатан угрожавајући фактор присуство и обнављање густог подраста и самоникле вегетације. На овај начин стабло исцрпљује и умањује се могућност аерације земишљишта, чиме се знатно умањује виталност и дуговечност стабала.

Стабло СП„Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ је добре виталности и кондиције. На стаблу је приметан одређен број сувих грана на доњем делу и у унутрашњости крошње. Осим тога, стабло има бујну и богату крошњу. Постоји опасност да се и у наредном периоду, напажљивом и нестручном сечом грана, механички оштети стабло. Виталност може бити нарушена постојањем два џепа, односно шупљина између дебала где се накупља влага и нечистоће што погодује развоју гљива трулежница.

Између стабла и ограде, на заштићеној површини, налази се киоск - чуварска кућица који је ван употребе. Његов положај има негативан ефекат на осветљеност крошње, збијеност земишљишта и на могућност снабдевање корена водом.

СП „Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ се налази у непосредној близини Академије уметности и колско пешачке стазе која води према Хонверку. Због своје позиције може да се деси да дође до смањења зелене површине око стабла, уколико би се у будућности радило проширење објекта Академије или колско пешачке стазе која води према капији Хонверк. Инфраструктурни подземни објекат водовода се налази на 5 м од стабла и утиче на корен. Како је Петроварадинска тврђава локација на којој се одржавају различите манифестације, свакако угрожавајући фактор представља ЕХИТ, чија се главна бина тзв. Main Stage налази око предметног стабла.

Заједнички фактори угрожавања свих стабала су напад штеточина и проузроковача биљних болести, како полифагних тако и специфичних. На стаблима се у различитом интезитету региструје и присуство трулежи. Најугроженији у овом смислу је **СП „Копривић у центру Новог Сада“**. На стаблу је констатовано присуство гљиве *Ustulina deusta* у унутрашњости дебла, која је препозната као главни патоген на стаблу и разлог брзог пропадања структуре дрвета. Током 2019. године су започети радови на санацији трулежи која је захватила унутрашњост дебла СП „Копривић у центру града“. Ревитализација стабла врши се препаратима на бази гљиве *Trichoderma* и потпуно је природан процес. Усмерен је на сузбијање основног патогена који проузрокује трулеж копривића, гљиве *Kretzmaria (Ustulina) deusta*, и доводи до стварања симбиозе између стабла и гљиве *Trichoderma*. Процес је дуготрајан и потребно га је спроводити кроз 4 године, и то кроз 4 апликације годишње.

Такође, корисници и власници природних и створених вредности на подручју СП могу бити фактор угрожавања ако у свом раду и деловању не поштују прописане режиме заштите, мере забране и начин коришћења.

Поред наведених активности и процеса, **ризичи угрожавања заштићених стабала су:**

- непоступање у складу са усвојеним плановима и пројектима којима се обезбеђује заштита и развој заштићеног добра (план управљања, годишњи плански документи);
- непоступање у складу са одредбама Закона о заштити природе, које се односе на обавезу прибављања услова заштите природе, обезбеђења одговарајућих сагласности за извођење разних активности и делатности на подручју ових споменика природе и поступање у складу са донетим урбанистичким плановима, пројектима и разним другим основама;
- непоступање у складу са одредбама појединачних одлука о заштити ових споменика природе
- непоштовање јединственог система управљања отпадом на заштићеном подручју;
- друге активности и процеси које се спроводе супротно принципима заштите и одрживог развоја природних ресурса.

4.

**ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И
РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА**

4. ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

Површине окарактерисане као споменици природе су специфичне. Просторна идентификација планске намене и режима коришћења земљишта за ове споменике природе се дефинише према постојећем режиму заштите који су дефинисани актима о заштити ових стабала.

Решењем о заштити СП „Копривић у центру Новог Сада“ на подручју споменика природе успостављен је режим заштите II степена, који представља скуп мера и услова којима се одређује начин и степен заштите, коришћења, уређења и унапређења заштићеног природног добра.

Режим заштите II степена подразумева активну заштиту, и спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

Установљени режим II степена заштите дозвољава вршење управљачких интервенција у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

На заштићеном подручју се Решењем о заштити СП „Копривић у центру Новог Сада“ утврђују се и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује:

- Заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове, или предузимати било које друге радње које би измениле његов данашњи изглед и довеле у питање његов биолошки опстанак
- Проширење паркинг простора
- Подизање објеката нискоградње и предузимање ма каквих радњи којима би се нарушило постојеће стање
- Паркирање возила унутар припадајућег простора
- Садња декоративног зеленила које би нарушило визуелни ефекат
- Бацање отпадних и загађених вода у заштитној зони
- Депоновање смећа
- Подизање високог зеленила, или других објеката који би могли да умање визуелни ефекат споменика природе

Решењем о заштити **СП „Амерички платан на Сајлову“** на подручју споменика природе и заштитне зоне успостављен је режим заштите II степена, који подразумева активну заштиту, и спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

На заштићеном подручју се Решењем о заштити СП „Амерички платан на Сајлову“ утврђују се и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује:

- Заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове, или предузимати било које друге радње које би измениле његов данашњи изглед и довеле у питање његов биолошки опстанак
- Кретање и боравак животиња у парку
- Садња зеленила у заштићеном простору
- Ложење ватре
- Испуштање отпадних вода у канал који је у близини стабла
- Употреба хемијских средстава
- Копање канала и друге измене конфигурације терена
- Изградња грађевинских објеката

Решењем о заштити **СП „Амерички платан у Футогу“** на подручју споменика природе и заштитне зоне успостављен је режим заштите II степена, који подразумева активну заштиту, и спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

На заштићеном подручју се Решењем о заштити СП „Амерички платан у Футогу“ утврђују се и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује:

- Заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове, или предузимати било које друге радње које би измениле његов данашњи изглед и довеле у питање његов биолошки опстанак
- Ложење ватре
- Депоновање смећа
- Неправилно озелењавање простора

Решењем о заштити **СП „Платан у дворишту Основне школе Милош Црњански“** на подручју споменика природе и заштитне зоне успостављен је режим заштите III степена, који прописује проактивну заштиту и дозвољава управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

На заштићеном подручју се Решењем о заштити СП „Платан у дворишту Основне школе Милош Црњански“ утврђују се и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује:

- Заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове, или предузимати било које друге радње које би измениле његов данашњи изглед и довеле у питање његов биолошки опстанак
- депоновање смећа и другог отпада испод стабла и у непосредној близини,
- паркирање возила испод крошње и наслањање возила на дебло,
- ложење ватре испод стабла и у његовој близини,
- укуцавање било каквих предмета у стабло.

Решењем о заштити **СП „Дуд на Ченејском салашу“** на подручју споменика природе успостављен је режим заштите II степена, који подразумева активну заштиту, и спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.

Решењем о заштити СП „Дуд на Ченејском салашу“ утврђују се и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује:

- Заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове, или предузимати било које друге радње које би измениле његов данашњи изглед и довеле у питање његов биолошки опстанак
- Садња декоративног зеленила
- У заштићеној зони извођење грађевинских радова, ложење ватре, бацање отпадних и загађених вода, одлагање смећа и другог отпада и подизање високог зеленила

Решењем о заштити **СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“** на подручју споменика природе успостављен је режим заштите III степена, који прописује проактивну заштиту и дозвољава управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

Решењем о заштити СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“ утврђују се и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује

- Заштићено стабло посећи, ломити и сећи гране, кидати лишће и плодове, или предузимати било какве радње које би измениле његов данашњи изглед и довеле у питање његов биолошки опстанак
- У заштитној зони ложити ватру, просипати отпадне воде, подизање високог зеленила или других високих објеката који би могли да утичу на даљи развој стабла као и на визуелни ефекат.

Одлуком о заштити СП,**„Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“**, Одлуком о заштити СП,**„Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“**, Одлуком о заштити СП,**„Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“** и Одлуком о заштити СП,**„Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“** на подручју наведених споменика природе успостављен је режим заштите III степена, који прописује проактивну заштиту и дозвољава управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.

На заштићеним подручјима се Одлукама о заштити утврђују и посебне мере заштите и коришћења којима се забрањује:

- Сеча стабла, ломљење грана, кидање лишћа, оштећење коре и предузимање свих радова који би имали за последицу нарушавање виталности стабла;
- Извођење земљаних радова који би оштетили надземни и подземни део биљке;
- Извођење грађевинских радова;
- Превођење ваздушних, електро и телефонских водова кроз и преко заштићеног простора;
- Уређење и садња дендрофлоре, осим на основу плана управљања и пројекта хортикултурног уређења у складу са циљевима заштите;
- Паљење ватре испод крошње и у близини стабла;
- Паркирање превозних средстава испод крошње и наслањати их на стабло;
- Укуцавање рекламних табли, металних делова и друге сличне непримерене радње које нарушавају кондицију и декоративност стабла;
- Бацање и депоновање смећа и свих врста отпадних материја;
- Употреба материја које би угрозиле квалитет земљишта и подземних вода.

На подручјима Споменика природе ограничава се:

- Употреба хемијских средстава на употребу у случајевима и на начин предвиђен законом;
- Обављање научно-истраживачких, образовних, информативно-пропагандних и других активности на она која не угрожавају природне и створене вредности;

- Обављање радова и активности на простору заштићеног подручја без прибављеног акта о условима и мерама заштите природе које издаје Покрајински завод за заштиту природе у складу са законом о заштити природе.

Према информацији која је достављена за потребе израде Плана управљања заштићеним стаблима (2021.-2030.), ЈП“Урбанизам“ Нови Сад је за свако стабло-споменик природе у обухвату плана тражило и исходovalo услове заштите природе од надлежног завода за заштиту природе, на основу чега су стабла уцртана и регистрована у плановима у графичком прилогу и тексту плана.

Планови јединице локалне самоуправе на чијој територији се налазе заштићена стабла су:

1. ПДР Зона заштићеног старог градско језгра у Новом Саду (1760) (**СП Копривић у центру Новог Сада**)
2. РП Епархија Сајлово (1739) (**СП Амерички платан са Сајлову**)
3. ПГР Простор између Мичуринове, Новосадског сајма и Футошке у Новом Саду (2341) (**СП Јаворолисни платан у Новом Саду**)
4. ПГР Ченеј (1892) (**СП Дуд на Ченејском салашу**)
5. ПГР Футог (1883) (**СП Амерички платан у Футогу**)
6. ПДР Бистрица у Новом Саду (22013) (**СП Платан у дворишту ОШ „Милош Црњански“ у Новом Саду**)
7. ПДР Блокови око Железничке улице у Новом Саду (2014) (**СП Стабло копривића у Улици Мирослава Антића**)
8. ПДР Блокови око Железничке улице у Новом Саду (2014) (**СП Стабло тисе у Улици Мирослава Антића**)
9. ПДР Петроварадинска тврђава (1675) (**СП Храст лужњак на Петроварадинској тврђави**)
10. ПДР Футошки парк у Новом Саду (1410) (**СП Стабло гинка код хотела „Парк“**)

Планови под редним бројем 2,3 и 6 су у процедури, те ће се Решења о заштити споменика природе који се налазе у њиховом обухвату унети у исте по њиховом усвајању. Решења о заштити споменика природе под редним бројевима 7-10 су донета 2019.године, тако да у плановима нису регистрована као заштићена стабла – споменици природе, али се чувају и имају урбанистичку заштиту. Сви планови осим оних под бројем 2,3 и 6 су усвојени и налазе се на сајту www.nsurbanizam.rs.

5.

**ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И
УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЗАШТИЋЕНИХ
СТАБАЛА СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ
САДА И АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ЊИХОВО
ОСТВАРИВАЊЕ**

5. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЗАШТИЋЕНИХ СТАБАЛА СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ НА ТЕРИТОРИЈИ НОВОГ И АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ЊИХОВО ОСТВАРИВАЊЕ

Општи концепт заштите споменика природе заснива се на законским основама и досадашњим искуствима у управљању овим заштићеним природним добрима.

Под управљањем заштићеним природним добром подразумева се развијен систем мера и активности којима се уређују сва питања од значаја за успешно планирање и спровођење мера заштите, очувања и унапређивања посебних природних вредности, рационално и планско коришћење природних ресурса, обезбеђивање њихове функције уз поштовање начела очувања природних вредности и равнотеже природних екосистема као и функционално уређивање за потребе дозвољених видова коришћења и најповољнијег развоја уз стално утврђивање и праћење стања уприроди.

Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја су:

- Заштита и очување заштићених стабала.
- Усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и очувања зона заштите.
- Сарадња са релевантним институцијама на свим нивоима.
- Успостављање и развој едукативних и туристичко рекреативних активности.
- Одговарајућа презентација заштићеног природног добра.

Ботанички споменици природе –заштићена стабла као приоритет имају очување виталности стабала и заштиту стабала од евентуалне сече или оштећивања, односно предузимања било којих радњи на самом стаблу и заштићеном појасу које би могле да измене досадашњи изглед и стање стабла и доведу у питање његов даљи биолошки опстанак.

Сви привредни планови и пројекти комуналних, урбанистичких и других привредних или непривредних организација, уколико имају утицај на промену стања заштићених добара морају бити строго усаглашени са режимом заштите који је прописан актима о заштити ових природних добара. Доношењем Плана управљања који треба да буде усаглашен са законским прописима и пратећим актима, као и са осталим плановима и програмима везаним за споменике природе (просторни планови, планови детаљне регулације), стварају се основни предуслови за остваривање планираних циљева заштите и развоја заштићеног подручја.

У делу послова на управљању заштићеним подручјем, важан услов је и **организовање, опремање и стално кадровско оспособљавање управљача**, што је још једна од основних претпоставки за остваривање самог Плана управљања.

ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад је управљач већег броја заштићених добара на територији града Новог Сада (СП„Дунавски парк“, СП„Каменички парк“, СП“Футошки парк“ и 10 стабала споменика природе).

Правилником о организацији и систематизацији послова у ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад (број 01-9824 од 21.10. 2014.) формирано је:

„Одељење за заштиту животне средине и развој“ у коме је запослено 1 стручно лице за заштићена подручја, у складу са Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја, члан 3. тачка 1. („Службени гласник РС”, број 36/09).

У оквиру „Сектора за правне и опште послове“ се између осталог обавља координација чуварске службе за потребе безбедности свих објеката и површина под надлежности предузећа. У оквиру овог Одељења функционише чуварска служба на начин којим се испуњавају услови прописани Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја, члан 3. тачка 2. („Службени гласник РС”, број 36/09).

Важан услов у остваривању задатих циљева јесте и **обезбеђивање неопходних финансијских средстава**.

Финансирање заштићених добара према Закону обезбеђује се из:

- Средства буџета Републике Србије, аутономне покрајине односно јединице локалне самоуправе,
- Накнаде за коришћење заштићеног подручја,
- Прихода остварених у обављању делатности и управљању заштићеним подручјем,
- Средства обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе,
- Донација, поклона и помоћи,
- Других извора у складу са законом.

Средства буџета првенствено се користе за финансирање радова и других трошкова на:

- чувању, одржавању и презентацији заштићених подручја (успостављање, опремање и обука чуварских служби, обележавање, одржавање унутрашњег реда, медијско и друго јавно приказивање вредности, санација деградираних површина, управљање отпадом, развој информационог система и друго);
- управљању посетиоцима (изградња улазних станица, едукативних и визиторских центара, штампање материјала намењених посетиоцима и друго);
- регулисању имовинско-правних односа (откуп или замена земљишта, накнада власницима и корисницима непокретности за ускраћивање и ограничавање права коришћења, нанету штету или друге трошкове које имају у вези заштите);
- праћењу и унапређењу стања заштићених подручја (мониторинг, реинтродукција, рекултивација и друго);
- уређењу простора и одрживом коришћењу природних ресурса (програми, планови и пројекти развоја екотуризма, органске пољопривреде и друго).

Изостанак буџетских средстава има дугорочне последице на спровођење плана развоја управљања заштићених подручја. Досадашња концепција финансирања активности на заштићеним стаблима била је базирана на финансирању из буџетских средстава локалне самоуправе и из сопствених извора управљача, ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад.

Остваривање задатих циљева се може постићи уз сарадњу и заједнички рад управљача, представника јединице локалне самоуправе, надлежних институција и министарстава, уз коректан однос са власницима парцела и корисницима простора.

6.

**ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА
ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА
УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ
ПРИМЕНЕ**

6. ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА СПРОВОЂЕЊУ ПЛАНА СА ДИНАМИКОМ И СУБЈЕКТИМА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА И НАЧИН ОЦЕНЕ УСПЕШНОСТИ ЊЕГОВЕ ПРИМЕНЕ

Основни циљ заштите је очување стабала, првенствено спречавањем процеса деградације, унапређивањем кроз стручан приступ који подразумева проучавање и праћење стања током времена.

Циљеви заштите реализују се кроз:

- Примену свих мера арборикултуре.
- Перманентно праћење здравственог стања стабала и предузимање мера заштите од ентомолошких и фитопатолошких оштећења.
- Праћење обезбеђености земљишта минаралним и органским материјама и регулисање њиховог оптималног садржаја додавањем органских и минералних материја у земљиште и /или фолијарним прихрањивањем.

6.1.Приоритетни циљеви, мере и активности на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности

1. Циљ	Заштита и очување споменика природе
Мере	Примена свих мера арборикултуре
	<p>Активности:</p> <p>Предвиђају се годишњим програмима управљања заштићеним стаблима и обухватају следеће активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ уклањање подраста око стабла који умањује виталност стабла одвлачењем хранива са главног „тока“ (корен-крошња), ▪ орезивање крошње када се уклањањем одређених грана и граница омогућује боља стабилност стабла, боље формирање крошње, њена боља осветљеност и циркулисање ваздуха, ▪ уклањање сувих грана које су склоне ветролому и снеголomu и потенцијални извор инокулума, ▪ побољшање стабилности крошње адекватним методама („сидрење крошње“, поставка потпора и др.) ▪ санација већих рана, насталих механичким озлеђивањем стабла, развојем дрвне трулежи или другим разлозима, а према посебним условима Покрајинског завода за заштиту природе. ▪ примена ђубрива, и др.
	Временски оквир: 2021.-2030. године

	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад
Индикатори	Очувана виталност заштићених стабала
2. Циљ	Праћење и унапређење стања природних и створених вредности у сврху праћења промена, како би се на њих могло реаговати прилагођавањем управљачких активности у циљу спречавања штетног утицаја
Мер	Мониторинг стабала
	Активности: <ul style="list-style-type: none"> • Праћење здравственог стања (појава симптома биљних болести на листовима и гранама, оцена интезитета присуства биљних штеточина, праћење општег стања стабала) • Евидентирање промена у попуњености крошње • Праћење појава механичких оштећења на стаблима • Планирање активности на основу евидентираних стања и уочених промена
	Временски оквир: 2021.-2030. године
	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад, научне и стручне установе и предузећа
Индикатори	Успостављен систем мониторинга, прилагођеност управљачких активности
3. Циљ	Чување и надзор заштићених стабала – споменика природе
Мере	Предузимање мера и извршење послова на обезбеђењу и поштовању услова и мера заштите прописаних актима о заштити стабала
	Активности: <ul style="list-style-type: none"> • Организовање службе чувања у складу са Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја • Опремање чуварске службе (униформе, службено возило,ручна опрема и средства за рад и др.)
	Временски оквир: 2021.-2030. године

	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад
Индикатори	Рад чуварске служба у складу са Законом

6.2. Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора

1. Циљ	Очување основних вредности споменика природе, уз уређење простора дефинисаних као површина споменика природе
Мере	Обележавање споменика природе
	Активности:
	<ul style="list-style-type: none"> Обележавање заштићених добара - споменика и његових граница на бази законских прописа. Постављање и одржавање информативних табли, табли заштићеног подручја са режимом заштите и евентуално ознака упозорења које се односе на поштовање реда и начина понашања на заштићеном простору
	Временски оквир: 2021.-2030. године
	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад
Индикатори	Уређени простори заштићених добара у складу са условима заштите уз уважавање потреба корисника/власника простора
2. Циљ	Очување, унапређење и заштита квалитета животне средине
Мере	Мониторинг квалитета животне средине на простору Новог Сада
	Активности:
	<ul style="list-style-type: none"> Праћење квалитета животне средине на територији Новог Сада Надоградња постојећег система мониторинга квалитета животне средине на територији Новог Сада увођењем мерења параметара квалитета животне средине који могу имати негативан утицај на заштићена стабла на локацијама у близи стабала (праћење квалитета ваздуха, квалитета површинских вода)
	Временски оквир: 2021.-2030. године
	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад, Градска

	управа за заштиту животне средине , Нови Сад
Индикатори	Редован мониторинг квалитета животне средине на локацијама у близини заштићених стабала

6.3. Циљеви, мере и активности на промоцији вредности заштићеног подручја

6.3.1. Промоција	
Циљ	Промовисати заштићена стабла
Мере	Унапређење промоције вредности ових добара на свим нивоима кроз сарадњу са школама, медијима, туристичким организацијама, научним и стручним установама
	Програмске активности у овој области конципирати тако да се врши позитиван утицај при стварању представе о заштићеним добрима уз давање конкретних информација, популаришу вредности подручја и утиче на интересовање научно-васпитних институција. Активности: <ul style="list-style-type: none"> • Праћење медијских информација о СП • Учешће на стручним скуповима • Учешће на манифестацијама (Новосадско пролеће, Новосадска јесен, Гљиварски дани,..) • Сарадња са туристичким организацијама • Израда проспеката, брошура, плаката и различитих карата за посетиоце • Израда интернет презентације • Присуство у медијима (новине, телевизија, радио)
	Временски оквир: 2021.-2030. године
	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад
Индикатори	Шира јавност упозната са вредностима и значајем заштићених стабала на територији Новог Сада
6.3.2. Туризам	
Циљ	Осмислити и реализовати туристички обилазак стабала

Мере	Израда и промоција програма туристичке понуде
	Активности: <ul style="list-style-type: none"> • Израда програма туристичке понуде за едукативни туризам прилагођеног различитим циљним групама посетилаца • Организовање едукативних радионица за децу предшколског и школског узраста • Промоција туристичке понуде путем медија и директног контакта са потенцијалним корисницима
	Временски оквир: 2021.-2030. год.
	Носиоци: ЈКП „Градско зеленило“ Нови Сад, локалне самоуправе, волонтери
Индикатори	Заштићена стабла „препозната“ у туристичкој понуди града. Битне карактеристике презентоване разним групама посетиоца на прихватљив и разумљив начин.

7.

**ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И
ОБРАЗОВНОГ РАДА**

7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Научноистраживачке активности требају бити контролисане и усклађене са Планом управљања и годишњим програмима, а резултати и документација истраживања треба да буду похрањени код управљача уз формирану базу података.

Управљач је у претходном периоду остварио успешну сарадњу са образовним и научним институцијама и струковним организацијама (Пољопривредни факултет Нови Сад, Шумарски факултет Београд, Удружење пејзажних архитеката, Институт за низијско шумарство и животну средину-Нови Сад, идр).

Управљач је формирао систем управљања заштићеним подручјима, располаже са информационо-документационом базом података о стању и вредностима заштићених добара. Управљач ће и даље пружати логистичку подршку истраживачима који поседују одговарајуће уверење министарства надлежног за заштиту животне средине и који поседују акт са условима заштите природе који издаје Покрајински завод за заштиту природе. Истраживања се могу спроводити уз одговарајуће одобрење управљача издато на основу наведеног, уз обавезно достављање података или публикованих резултата након завршетка истраживања.

Научноистраживачке активности реализоваће се у складу са могућностима, исказаним интересима стручњака и институција и потреба управљача.

Задаци у оквиру васпитнообразовног рада реализују се кроз презентацију и популаризацију природних и других вредности заштићених добара путем разних публикација, сајта www.zelenilo.com и друштвених мрежа, затим путем сарадње са туристичким и еколошким удружењима, школама, факултетима, предшколским установама као и евентуалним организовањем посета заштићеним добрима.

8.

**САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ
ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА
ПОДРУЧЈУ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ**

8. САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА ПОДРУЧЈУ СПОМЕНИКА ПРИРОДЕ

Основни циљ успостављања односа јесте заштита предела, поштовање прописаног режима заштите и коришћења и стварање услова за бољи развој подручја у функцији заштите.

У циљу унапређења заштићених подручја - споменика природе потребно је наставити добру сарадња са свим заинтересованим и надлежним субјектима:

- Града Новог Сада;
- Власницима парцела на којима се налазе споменици природе, а које нису у државном власништву (СП „Амерички платан на Сајлову“, СП „Дуд на Ченејском салашу“);
- Корисницима парцела на којима се налазе споменици природе (СП „Амерички платан на Сајлову“, СП“Платан у двоишту ОШ“Милош Црњански““, СП“Амерички платан у Футогу“, СП“Јаворолисни платан у Новом Саду“, СП“Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“, СП“Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“;
- Сарадња са надлежним Министарствима;
- Програмска сарадња са стручним установама (Покрајински завод за заштиту природе, Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада, Пољопривредни и други факултети, Институти и др.);
- Програмска сарадња са другим управљачима заштићених добара у Републици Србији;
- Програмска сарадња са еколошким покретима, младим истраживачима и другим заинтересованим невладиним организацијама.

Годишњим програмима управљања планираће се и конкретни облици сарадње са локалном самоуправом, становништвом, корисницима и власницима непокретности на подручју заштићених стабала – споменика природе.

9.

**ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ
ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ
ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ
ОБЕЗБЕЂЕЊА**

9. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА У УПРАВЉАЊУ ЗАШТИЋЕНИМ ПОДРУЧЈЕМ И НАЧИН ЊИХОВОГ ОБЕЗБЕЂЕЊА

Финансирање заштићеног подручја, према Закону о заштити природе, обезбеђује се из:

- Средства буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе;
- Средства Зеленог фонда републике Србије;
- Накнада за коришћење заштићеног подручја;
- Прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем;
- Средства обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе.

;

Финансијска средства неопходна за остваривање мера и активности из Плана управљања заштићеним стаблима обезбеђују се већим делом из буџета Града Новог Сада, а мањим делом учешћем управљача.

Трошкови спровођења планираних активностима које треба да изврши управљач у оквиру Плана управљања заштићеним стаблима за период 2021.-2030. године су процењени на основу података о трошковима реализације годишњих програма управљања заштићеним стаблима за период 2012.-2020. Ови подаци су представљени у табели 1.

Табела 1 Процењени трошкови активности на заштићеним стаблима на територији Новог Сада (2021.-2030.година)

ПЛАНИРАНА АКТИВНОСТ	ПРОЦЕЊЕНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА(РСД)	ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА
Израда Годишњих програма управљања заштићеним стаблима	500.000,00	Средствима управљача
Мониторинг стабала, израда елабората санације	10.000.000,00	20 % средствима управљача 80% средствима буџета Града Новог Сада
Чување и надзор	1.500.000,00	Средствима управљача
Примена мера неге стабала: потребне мере арборикултуре (орезивање, фолијарна прихрана, аерација тла, уклањање подраста,и др)	12.000.000,00	Финансирање из Буџета локалне самоуправе или других извора финансирања
Обележавање	500.000,00	Финансирање из буџета локалне самоуправе или других извора финансирања
Мониторинг квалитета животне средине	-	
Популаризација и презентација	300.000,00	Финансирање из буџета локалне самоуправе или других извора финансирања
Укупно Планом предвиђена средства за заштићена стабла на територији Новог Сада за период 2021.-2030. године	24.800.000,00	84% Финансирање из буџета локалне самоуправе или других извора финансирања 16% средствима управљача

Сагласност на План управљања заштићеним стаблима на територији Новог Сада даје Скупштина Града Новог Сада (Градска управа за заштиту животне средине), по претходно прибављеном мишљењу Покрајинског завода за заштиту природе.

План управљања као средњерочни документ спроводи се Годишњим програмима који садрже:

- Послове и задатке који се непосредно спровode у текућој години,
- Динамику извршења програмираних радова, послова и задатака и
- Неопходна финансијска средства за реализацију Годишњих програма управљања.

На Годишњи програм управљања сагласност даје Градска управа за заштиту животне средине Града Новог Сада.

10.

**СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И
ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ПЛАНСКИХ АКТИВНОСТИ**

10. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНСКИХ АКТИВНОСТИ

- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09 и 88/2010, 91/2010-испр., 14/2016 и 95/2018 – др.закон);
- Решење о заштити СП „Копривић у центру Новог Сада“ („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- Решење о заштити СП „Амерички платан на Сајлову“ („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- Решење о заштити СП „Јаворолисни платан у Новом Саду“ („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- Решење о заштити СП „Дуд на Ченејском салашу“ („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- Решење о заштити СП „Амерички платан у Футогу“ („Службени лист Града Новог Сада“ број 2/95)
- Решење о стављању под заштиту стабла платана (*Platanus acerifolia wild*) у дворишту Основне школе „Милош Црњански“ у Новом Саду као споменика природе III категорије –као значајно природно добро („Службени лист Града Новог Сада“ број 20/2002)
- Одлука о проглашењу Споменика природе „Стабло копривића у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ заштићеним подручјем („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019)
- Одлука о проглашењу Споменика природе „Стабло тисе у Улици Мирослава Антића у Новом Саду“ заштићеним подручјем („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019)
- Одлука о проглашењу Споменика природе „Храст лужњак на Петроварадинској тврђави“ заштићеним подручјем („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019)
- Одлука о проглашењу Споменика природе „Стабло гинка код хотела „Парк“ у Новом Саду“ заштићеним подручјем („Службени лист Града Новог Сада“, број 59/2019)
- Генерални план Града Новог Сада до 2021. године (Сл.лист Града Новог Сада бр.39/2006); ПДР Зона заштићеног старог градског језгра у Новом Саду (1760); ПГР Ченеј (1892); ПГР Футог (1883)
- Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС“, број 36/09)
- Правилник о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС“, број 30/92 и 17/96);
- Правилник о изгледу знака заштите природе, поступку и условима за његово коришћење
- Правилник о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја („Службени гласник РС“, број 117/2014)